

Gammal tro om saker och ting i Lerbäcksbygden. Upptecknat i Lerbäck av Ruben Carlsson. Varsel

Död under nästa år.

Man kunde på julaftonskvällen förutsäga om någon inom familjen skulle dö under kommande år. Gick man bara ut och tittade in genom fönstret på dem som satt därinne och åt julgröten så fick man besked.

Satt någon huvudlös så skulle denne gå bort under året. Man fick också vara beredd på att få en ordentlig örfil.

Likvarsel.

Om kattugglan som också kallades för likugglan hoade envist kväll efter kväll utanför stugan så varslade det om lik.

Likaså om granriset utanför dörren blåste omkring och lade på båda sidor om vägen.

Om man vid bak tappar en kaka och den vänder sig betyder det lik i slakten.

Är man ute en kväll och plötsligt ser ett ljus tändas och släckas i något fönster är det varsel för lik.

Om det knäppte hårt i husets väggar var det någon som tog adjö d.v.s. dog.

Ljusvarsel om drunkning.

Från Rönne by berättas att man för länge sedan såg ljuslågor som liksom dansande dansade fram på vattnet i de djupa gölarna nedanför. Där var nämligen betydligt mera vatten förr än nu och ängarna liknade vissa tider små sjöar.

Den underliga elden höll på där nere flera kvällar under en höst. Då var den en gumma som sade. *De blir snart nåen söm drukna ska i si.* Gumman blev också sannspådd. Endast en kort tid därefter drunknade en yngling där.

Det mystiska ljuset fick sedan allt mer folk tro det hela som varsel eller förebud till bråd död.

Den synske likköraren.

Jag minns en gammal man från Skuru vilken var mycket anlitad att köra lik till kyrkogården. Under dessa färder såg han mycket underligt.

Svarta strumpor lade sig i kors på vägen framför likskjutsen. Ibland hörde han också sitt namn ropas gång på gång. Detta förebådade någons död igen. Någon som önskade bli körd till sista vilorummet. En sådan önskan nekade aldrig den gamle hedersmannen.

I Skuru fanns som ovan skrivits en man som var mycket anlitad att skjutsa lik. Hans varsel om lik slog sällan fel.

En gång kom han från Linnefors i ett ärende och mötte på hemvägen ett liktåg.

I granngården var dottern sjuk och vid hemkomsten yttrade mannen.

”Nu e dä snart slut me flecka”. På morgonen dog hon också.

Likvarsel i Dansigabacken.

I Dansigabacken i Skyllberg på väg mot Kårberg mötte vissa personer t.ex. O P-n ”likskarer” om nätterna. Nämnde P mötte ibland sådana och måste gå åt sidan på vägen för att lämna rum.

Sådana möten tydde på att någon snart skulle dö och där färdas fram.

Ljus i fönster.

Vid Bunken i Skyllberg fanns förr en stuga den s.k. Fahlströmsstugan där man ofta såg mystiska ljus tändas och slockna i fönstren nattetid. Aldrig hände det att någon som bodde där hade vetskap om det.

Synska Emma i Björneborg.

Emma i Björneborg som in på 1930-talet gick omkring i Lerbäck och Snavlunda och sålde ägg och fisk samt bar hem post till vissa hem från Skyllberg.

Hon såg alltid syner när någon skulle dö. Hon kunde också se om det skulle bli ett ”karalik eller fruntimmerslik”.

Uggelvarsel.

Från Esperud i Skyllberg berättas att bonde hade sin hustru liggande sjuk. Då slog sig en uggla en kväll ner på fönsterbrädet utanför. Kor därefter dog hustrun.

Sedan hände det ett liten uggla slog sig ner vid fönstret på samma sätt.

Den gången var det den ena dotterns tur att dö.

Psalmvarsel.

En gumma från södra Lerbäck hörde en natt hur en begravningspsalm sjöngs efter det att hon lagt sig. Kort därefter dog en släkting. Med samma psalm sjöngs den döde ut med.

Dödsdrömmar.

En fullt trovärdig person från Falla Skyllberg berättar hur som han var ute och reste i början av 1900-talet.

Så en natt drömde han att han såg en gammal bekant hemifrån. De kom i samspråk och bl.a. tillfrågade han honom hur det stod till numera.

Denne svarade då ”Ja de kan inte va så värst nä en ligg trångt millan fyra brär.”

Kort därefter fick berättaren underrättelse om vännens död.

Förutsägelse om kista.

Pelle Blom vid masugnen i Mariedam såg alltid följn av lik innan någon i grannskapet dog. Allmänt satte man tro till hans förutsägelser i sådana fall.

En kväll mötte han en likskara. På kistan fanns ett kvisthål sade Blom.

Straxt efteråt dog en person och på den kistan han lades i fanns verkligen ett kvisthål precis som Blom förutsagt.

Förstustampvarsel.

En gång hände följande vid ett torpställe under Skyllberg. Man höll på med slakt. Frammot kvällen skulle en syster till torparhustrun gå ut med en slaskhink. När hon kom ut i farstun hörde hon och alla andra i stugan hur någon stampade av sig snön på farstubron. Det kom emellertid ingen in. Man gick ut för att se efter men där hade ingen varit i den nyfallna snön. Samma tid på dagen som detta hände dog en släkting till de båda systrarna.

Likföljet.

Det berättas att en person A K-n som är född i Ingelsby en gång såg ett likfölje skrida ut från en gård i byn. Han blev mycket förvånad över synen ty han hade aldrig hört att där var någon död. Efter en kort tid gick dock allt i uppfyllelse på samma sätt som han såg i sin märkvärdiga syn. Han betecknade det som varsel.

Den onde som körkarl.

En person i Östra Lerbäck gick en månljus kväll ut på isen på den närbelägna sjön. Då får han höra hästramp bakom sig som närmar sig hastigt. Snart är skjutsen ifatt. Det är den onde som kör och i vagnen sitter en gumma från trakten som mannen tydligt känner igen. Körkarlen var festligt klädd i hög hatt och svarta kläder. När skjutsen försvunnit gick mannen hem dit den åkande gumman bodde. Hon hade då dött alldeles nyss.

Näsan omvriden i sömnen.

När Gustav i Ängstugan dog kände en granne i byn ett starkt grepp över näsan när han låg och sov. Det var som om starka fingrar ville vrida den runt samtidigt som han kände en otäck lukt i rummet. Det kan nämnas att ovan nämnde Gustav var en skräck för alla i synnerhet när han var drucken.

Likkistelukten.

En person berättar att då en gumma i grannskapet dog vaknade han av att en tydlig liklukta fyllde rummet där han låg. Denne man som annars ej var rädd för någonting blev då ytterst förskräckt sade han själv.

Likkistespiken.

I Hirsjö hände sig en gång berättar Öhlin i Långstorp att det smidde i en smedja mitt i natten. Dagen därpå fick man reda på att smeden inte hade varit där och arbetat på natten. En man påstod då att det var likkistespike som smiddes. Han fick också rätt. Det dröjde ej länge förrän det blev dödsfall där.

Varsel om byggnation.

Varsel kunde uppenbara sig på olika sätt och inte endast då det gällde kommande dödsfall.

Gamla mor Kristin i Falla berättar att i början av 1900-talet i Falla Skyllberg innan byn var utbyggd och delad så hördes slag av verktyg som om några arbetade. Det var den förestående byggnationen på de nya ställena som varslades.

Varsel om järnväg.

Frans Skoog i Falla Skyllberg kunde också berätta att då han bodde vid Skogen så hörde han ibland konstiga hårda signaler.

Järnvägen drogs sedan fram där det hade hörts och precis samma signaler hördes då från loken.

Historier om "våen".

Någon sorts varsel var det väl också då man hörde "våen" eller "förgångarn" som man sade. Därmed menade man att man hörde straxt före när någon skulle komma. Min farfar Karl Jakobsson från Öna i Godegård hade sådan "våne".

När han kom från skogen så hörde de alltid som var inne i stugan hur yxan högg i väggen en stund innan han verkligen kom och slog yxan i väggen.

Ofta hörde man på en gård i Falla Skyllberg när en grannfru skulle komma på kvällen för att köpa mjölk. Det hördes straxt innan hur hon sparkade av sig trätofflorna i farstun

Från Baggfallet talas om en äldre man som man trodde hade förlöpare. Ofta såg man honom gå omkring där hemma på backarna och så kunde han straxt efter komma gående från ett annat håll.

Döingar eller dagståndare.

Ibland kunde någon sorts vålnad stå ivägen där man skulle fram. Många hästar har blivit skrämda för sånt.

Varsel på fönster.

En kvinna Lovisa tillsammans med Doktor Andersson och kvinnan Lotta bodde i närheten av Mugghult för många år sedan sydde i sin livstid ett linne som hon bad en grannkvinna att hon skulle bli klädd i när hon hade dött.

En natt en tid efter när den gamla hade blivit flyttad till ålderdomshemmet hörde grannkvinnan en skarp knackning på fönstret och en röst som sade. "NU".

På morgonen berättades det att Lovisa hade dött.

Uven varslar.

En gång kom en bonde med sitt lass på väg till kvarnen. När han kom till Göljabacken så började en uv uppe i berget ropa sitt namn som han brukar göra. ”Uven uven”.

Bonden tyckte emellertid att det ropade inne i skogen. ”Ta huve åen, ta huve åen”. Detta tog gubben som ett varsel för kommande olycka så han vände resolut hemåt.

Om haren kom fram till huset så bådar det lik eller olycka.

Om någon dött och liket håller sig mjukt väntar det på en släkting.

Man skall ej plocka och pryda huset med lingonris. Det varslar dödsfall i hemmet.

Om skatan kommer gående in genom gårdsgrinden så varslar det om främmande och även om den skrattar mycket utför stugan.

Liksyn.

Byskomakaren Lundbom i södra Lerbäck då en pojke kom in i stugan och såg på när han arbetade. Bestört sade han att han nyss mött skomakaren utanför huset. Detta förskräckte Lundbom ty sådana syner brukar varsla om lik.

Liket i ladan.

I Snavlunda berättas om en man som kom från Askersund och skulle till Bengtstorp i Snavlunda. Mellan Torpa och Döbergbacken låg en lada som han gick in i för att vila en stund. Han somnade och vaknade först på morgonen.

Då fick han se att han låg bredvid en svart likkista. Han skyndade sig därifrån.

Hemkommen var det ingen som man visste hade dött.

Man antog att det var ett varsel och förebud om att någon skulle dö.

Rågåker som likvarsel.

Varsel när rågfältet var fläckigt d.v.s. dåligt på vissa ställen. Då varslades det lik. Den av gårdsfolket som skulle dö behövde ej något bröd.

Änkling eller änka.

När sädesrökarna sattes samman på åkern kunde det bli en nek över till sist.

Fick en gift kar i den skulle han bli änkeman trodde man. Var det en kvinna så skulle hon bli änka,

Likföljearsel.

Från Blåberga berättas det att en person en morgon på 1880-talet skulle gå till spiksmedjan. Då fick han höra från den närbelägna vägen höra hur det drog fram folk med hästar och åkdon. Allt hördes mycket tydligt i det klara vädret och den frusna vägen. Det hördes också som att en häst skakade sig kraftigt.

Fjorton dagar därefter var en byinnevånare död. Precis samma ljud hördes då när likföljet åkte förbi.

Drunkning i Rönne 1862.

En bergsmansson den 25 årige Anders Gustavsson från Rönne drunknade den 29 april i Rönne å då han med sina syskon skulle fånga kräftor där.

En äldre man i Rönne berättade att man innan sett underliga lysen på platsen där olyckan skedde och det var ett varsel.

Selmas varsel.

Selma Persson berättar att vid Porsabäcken i Östra Lerbäck har man hört varsel. Man tror att det skall finnas något gömt här vad det nu kan vara. Troligen skall det finnas någon skatt dold.

Trollmötet i Västerby gruva.

Från Västerby gruva i Hammar berättas att prästen där hade en dräng som var mycket underlig. På kvällarna när han var ute träffade han ibland små människor bara en aln långa.

De ville att han skulle komma till dem vid Påsktiden så skulle han få se på sådant som han inte kunde ana.

Han frågade prästen om han fick gå? Ja prästen gav sitt löfte. *"Du skall dock få med dig en kopparkruka med Kristi vin i"* sade han.

Så på kvällen vid skymningen gav sig pojken iväg. Krukan hade han med sig.

Vid gruvan var det mycket folk samlat. *"En del va stora söm jättar men di fleste va utå di små". Alla bliga på drängen å hans kruka. Sen börja di lyfta på locke å smaka på de som va i na. De va sånt söm int va bra för tröll. Di vart så oregerliga å börja slöss. Di stöp ikuller å vurta dö allihopper te sist. Kvar ble bara e gammel käring.*

Ja ha leva i tre ekskogars ti sa ho men aldri för sitt tocket elende.

Då gick drängen te na å sa. Du feck visst inge me å Kristi vin. Å så slog han kruka i skallen på käringa å ho dog ho också.

De va slutet på hela tröllföljet å di ha int syns te sen."

Skatten i Porsabacken

I Porsabacken i Östra Lerbäck har många hört varsel. Man har gissat att något skall vara gömt där. Kanske någon nedgrävd skatt.

Varsel med band.

Jansson i Fallhyttan var gift med en kvinna från Knutstorp. De bodde en tid vid Odenslund nära Joxtorp. Vid den tiden dog Janssons svärfar.

Just i det ögonblick som han dog hördes ett starkt sus i luften och ett fladdrande band kom farande från Knutstorpshället och slog ner utanför stugan. Då sade

hustrun. ”Ni ska få se att nu dog nog far”. När hon hade sagt detta lyfte sig bandet upp i luften och for bort. Ett varsel från far till dotter.

Gasten i Närkesberg.

Vid Garstens i Närkesberg finns sägner som förklarar det underliga namnet. Det skall ha varit en piga på gården som fött ett barn i lönndom och tagit det av daga. Det var sedan ”*Gasten*” eller det döda barnets ande som skrek på platsen. Man trodde att ”*Gasten*” skrek så länge som barnet hade levat om det inte hade tagits av daga.

Pigan som hördes över hela bygden.

En annan sägen talar om en piga på gården som hade en så stark stämma att hon kunde ropa så högt att det hördes till Valsjö by. Det sägs att hon fått en tunna råg av patron på Skyllberg för denna hennes förmåga. Kanske gällde det ett vad?

Blå Skrivbok 18 renskriven av Ingvar Björck 2018-02-04